

РЕШЕНИЕ

№ 1023

гр. София, 05.05.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. IV-Б СЪСТАВ, в публично заседание на десети февруари през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Станимира Иванова

Членове: Райна Мартинова
Теодора Анг. Карабашева

при участието на секретаря Надежда Св. Масова
като разгледа докладваното от Райна Мартинова Въззивно гражданско дело
№ 20211100506651 по описа за 2021 година

Производството е по реда на чл. 258 - 273 ГПК.

С Решение № 20057492/04.03.2021 г. по гр. д. № 81461/2018 г. по описа на СРС, 56 състав е отхвърлен предявения по реда на чл. 422 от ГПК от „П.К.Б.“ ЕООД против П. Н. П. иск с правно основание чл. 79, ал. 1, пр. 1 във връзка с чл. 240 от Закона за задълженията и договорите, във връзка с чл. 9, ал. 1 от Закона за потребителския кредит за признаване за установено, че дължи сумата от 5564,74 лева, представляваща непогасена главница по договор за потребителски кредит № 3009985472/24.06.2016 г.

Срещу решението е постъпила въззивна жалба вх. № 25053330/24.03.2021 г., подадена от „П.К.Б.“ ЕООД, в която са изложени съображения за недопустимост на постановеното решение. Въззивникът – ищец в първоинстанционното производство поддържа, че неправилно съдът е приел, че договорът за потребителски кредит е недействителен поради наличието на неравноправни клаузи. Поддържа, че договорът за кредит е сключен в размер, идентичен с искането за отпускането му, направено от ответника, като параметрите на кредита били посочени и в стандартния европейски формуляр предоставен на кредитополучателя при сключване на

договора. Поддържа, че договорът е сключен в предвидената в закона форма и съдържа всички необходими реквизити. Била посочена и методиката на формирания годишен процент на разходите, както била спазена и разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. Уговореният годишен лихвен процент от 41,17 % не противоречал на добрите нрави. Посочва, че неправилно било и заключението на съда, че при недействителност на договора не се дължи връщане на размера на чистата главница, защото това искане не било заявено изрично. Поддържа, че съгласно чл. 23 от ЗПК при недействителност на договора, потребителят връща само чистата стойност на кредита. Моли обжалваното решение да бъде отменено и вместо него да бъде постановено друго, с което предявеният иск да бъде уважен.

В срока по чл. 263, ал. 1 от ГПК е постъпил отговор на въззивната жалба, подаден от П. Н. П., с който ответникът заявява, че я оспорва. На първо място, посочва, че неоснователни са доводите на въззивника, че не са налице неравноправни клаузи в договора. Посочва, че клаузите на процесния договор не са уговорени индивидуално, тъй като той е сключен при общи условия, по предварително изготвен от кредитора формуляр. Посочва, че твърдения, че договорът съдържа индивидуално уговорени клаузи не са въведени по делото, както и не е установено от събраните по делото доказателства. Поддържа, че освен това, че е налице несъответствие в насрещните престации, поради което договорът противоречи на добрите нрави. Посочва, че допълнителната финансова тежест – допълнителен пакет за услуги срещу възнаграждение не са включени при образуване на годишния процент на разходите, въпреки че таксите били дължими от потребителя. Неоснователни били и доводите, че била посочена методика за формиране на годишен лихвен процент. Заявява, че в договора не ставало ясно какво се включвало в разходите на потребител, като всички елементи от ГПР били неизвестни. Това било нарушение на чл. 10, ал.1 от Закона за потребителския кредит. Поддържа, че и възнаградителната лихва е в размер на 41,17 %, при определянето на която бил нарушен принципът на справедливост. При определяне на лихвата следвало да се дължи сметка за размера на законната лихва, като възнаградителната не следвало да я превишава повече от три пъти. Излага доводи за неоснователност на възражението относно приложимостта на чл. 23 от ЗПК. Моли първоинстанционното решение да бъде потвърдено.

СОФИЙСКИЯТ ГРАДСКИ СЪД, след като прецени събраните по делото доказателства и обсъди доводите на страните, с оглед разпоредбата на чл. 235, ал. 2 от ГПК, приема за установено от **ФАКТИЧЕСКА СТРАНА** следното:

Производството по гр.д. № 81461/2018 г. по описа на СРС, 56 състав е образувано по искова молба, подадена от „П.К.Б.“ ЕООД против П. Н. П., с която е предявен иск с правно основание чл. 422 от ГПК във връзка с чл. 79, ал. 1 във връзка с чл. 240 от Закона за задълженията и договорите във връзка с чл. 9, ал. 1 от Закона за потребителския кредит. Ищецът твърди, че на 23.06.2016 г. П.П. кандидатствала за отпускане на потребителски кредит Профи Кредит Стандарт, при което ѝ бил предоставен стандартен европейски формуляр. По силата на сключения договор на ответника бил предоставен кредит в размер на 5000 лева, който е следвало да бъде върнат за срок от 24 месеца, като кредитополучателят поел задължение за заплаща месечна вноска в размер на 309,11 лева. Страните са уговорили, че размерът на годишния лихвен процент е 41,17 %, а размерът на годишния процент на разходите – 49,89 %. Поддържа, че кредитополучателят се е съгласил да закупи допълнителен пакет услуги, чиято стойност е 3750 лева, като месечната вноска била 156,25 лева. Твърди, че кредитът бил усвоен от кредитополучателя на 28.06.2016 г. Поддържа, че кредитополучателят платил 12 пълни месечни вноски като останала дължима сумата от 5564,74 лева. Поради неизпълнение на договорно задължение кредиторът подал заявление по чл. 410 от ГПК и била издадена заповед за изпълнение, срещу която длъжникът възразил. Моли да бъде признато за установено, че П.Н. П. дължи да заплати сумата, за която е издадена заповед за изпълнение.

В срока по чл. 131 от ГПК е постъпил отговор на ответника П. Н. П., с който заявява, че оспорва предявения иск. Поддържа, че Договор за потребителски кредит № 3009985472/24.06.2016 г. съдържал редица неравноправни клаузи и клаузи, които противоречали на закона и го заобикаляли, поради което и прави възражение за неговата нищожност. Посочва, че е налице нееквивалентност на престациите, доколкото по силата на договора за кредит ответникът е получил сума в размер на 5000 лева, а се е задължил да върне 11168,64 лева, което надхвърляло двойно полученото. Оспорва действителността на уговорената такса за допълнителни услуги.

Посочва липсата на указана методика за определяне на ГПР. Налице било и противоречие с чл. 19, ал. 4 от ЗПК. Оспорва действителността на клаузата, с която е уговорена договорна лихва в размер на 41,17 %. С оглед недействителността на оспорените клаузи поддържа, че на основание чл. 22 от ЗПК е недействителен и договорът за потребителски кредит. Оспорва твърдението, че е настъпила предсрочна изискуемост на кредита. Моли предявеният иск да бъде отхвърлен изцяло.

Към първоинстанционното производство е приложено гр.д. № 57521/2018 г. по описа на СРС, 56 състав. По заявление от 29.08.2018 г., подадено от „П.К.Б.“ ЕООД е издадена заповед за изпълнение на парично задължение от 10.09.2018 г., с която е разпоредено на П. Н. П. да заплати на заявителя сумата от 5564,74 лева, представляваща главница по Договор за потребителски кредит № 3009985472/28.06.2016 г., ведно със законната лихва от 29.08.2018 г. до изплащане на вземането и 161,29 лева разноски по делото. На основание чл. 415, ал. 1, т. 1 от ГПК на заявителя е указано да предяви иск за установяване на съществуване на вземането си. В изпълнение на указанията заявителят е предявил иск в законоустановения срок.

В първоинстанционното производство са събрани писмени доказателства, от които се установява следното:

На 24.06.2016 г. между „П.К.Б.“ ЕООД и П. Н. П. е сключен Договор за потребителски кредит № 3009985472/28.06.2016 г., по силата на който на заемателят е предоставен кредит в размер на 5000 лева, който е следвало да бъде възстановен ведно с договорна лихва, на 24 равни вноски в размер на 309,11 лева. Посочено е, че годишният лихвен процент е в размер на 41,17 %. Годишният процент на разходите е 49,89 %. В договора е уговорено, че е избран и закупен пакет допълнителни услуги, на стойност 3750 лева, която следвало да бъде платена на вноски от по 156,25 лева. Посочено е, че общото задължение е в размер на 11168,64 лева, а размерът на месечната вноска е 465,36 лева.

При така установената фактическа обстановка съдът приема от **ПРАВНА СТРАНА** следното:

Съгласно чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта - в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата с изключение на

случаите, когато следва да приложи императивна материалноправна норма, както и когато следи служебно за интереса на някоя от страните. При извършена проверка съдът намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Решението е и правилно като на основание чл. 272 от ГПК въззивният съд препраща към мотивите на първоинстанционния съд.

Във връзка с доводите, изложени във въззивната жалба съдът намира следното:

Положителният установителен иск с правно основание чл. 422 във връзка с чл. 124, ал. 1 от ГПК е допустим - предявен е от лице - заявител, имащо правен интерес от установяване съществуването и изискуемостта на вземането си, за което е издадена заповед за изпълнение по реда на чл. 410 от ГПК, против която е подадено възражение от длъжника. Искът има за предмет установяване на съществуването и изискуемостта на сумата, за която по гр. д. № 57521/2018 г. по описа на СРС, 56 състав, е била издадена заповед за изпълнение по реда на чл. 410 от ГПК. Основателността на предявения иск е поставена в зависимост от това въз основа на събраните по делото доказателства да се установи, че е сключен договор за кредит, по силата на който за ответника е възникнало задължение да върне предоставената сума, че е настъпила изискуемост на претендираното вземане. Съгласно правилата за разпределяне на доказателствената тежест задължение на ищеца е било да установи посочените обстоятелства. В тежест на ответника е било да установи, че са изпълнили задълженията си точно и в срок.

С отговора на исковата молба са направени възражения относно действителността на договора за потребителски кредит, които се поддържат и пред въззивната инстанция.

Установява се от събраните по делото доказателства, че на 24.06.2016 г. между „П.К.Б.“ ЕООД и П. Н. П. е сключен договор за потребителски кредит. Установява се, че сумата от 5000 лева е усвоена от кредитополучателя, а сумата, която се е задължила да върне е в размер на 11168,64 лева, включваща главница, договорна лихва и стойност на пакет допълнителни услуги.

Съгласно разпоредбата на чл. 22 от Закона за потребителския кредит, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9, договорът за потребителски кредит е

недействителен. Изрични доводи за недействителност на договора за потребителски кредит са изложени своевременно от ответника чрез процесуалния му представител, както в първоинстанционното производство така и във въззивната жалба. Те касаят действителността на уговорката за възнаградителна лихва и тази за годишния процент на разходите, както и на други разпоредби, свързани с уговорено ползване на допълнителни услуги.

Правилно първоинстанционният съд в мотивите си е приел, че уговорената възнаградителна лихва в размер на 41,17 % и ГПР в размер на 49,89 % са недействителни.

Съгласно чл. 11, ал. т. 9 ЗПК договорът за потребителски кредит следва да съдържа лихвения процент по кредита, условията за прилагането му и индекс или референтен лихвен процент, които е свързан с първоначалния лихвен процент, както и периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент, ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, тази информация се предоставя за всички лихвени проценти. Така поставените нормативни изисквания са свързани с възможността за промяна на уговорения първоначално лихвен процент. В случая такъв е уговорен като постоянен, а не променлив - поради което е достатъчно да бъде посочен размера му. При фиксиран лихвен процент не е необходимо посочване на периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент, като и не важи изискването за посочване на методиката за определянето му. В съответствие с чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗПК в договора е инкорпориран погасителен план, съдържащ информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, каквото е законовото изискване при договори за кредит с фиксиран лихвен процент. В случая лихвата е с фиксиран процент и не е необходимо да се посочва последователността на разпределение на вноските между различните неизплатени суми, което изискване е поставено само при различни лихвени проценти за целите на погасяването.

Въззивният съд, обаче, споделя мотивите на първоинстанционния, че уговорената възнаградителна лихва в размер на 41,17 % противоречи на добрите нрави, поради което е и нищожна. Добрите нрави са морални норми, на които законът е придал правно значение, като е предписал за нарушаването им правна последица, идентична с тази при нарушението на закона. Добрите

нрави съществуват като общи принципи или произтичат от тях и за спазването им съдът следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се защитава всеки признат от закона интерес. Условието и предпоставките за валидност на договорна клауза за възнаградителна лихва произтичат от нейните функции, както и от принципа за справедливост в гражданските и търговските правоотношения. Преценката за нищожност на възнаградителната лихва поради накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора. По същността си възнаградителната лихвата представлява цена на парите като капитал, но и цена на времето, през което търговецът е лишен от ликвидността на този капитал. Така възнаградителната лихва е капитал, чиято стойност нараства с времето. Затова и при преценка за съответствието на уговорената лихва с добрите нрави може да се съобразява размера на законната лихва за забава. Следва да се съобрази обаче и пазарната цена на този капитал, както и другите фактори които влияят върху цената на предоставянето на капитала – риска от невъзстановяването му, включително и с оглед на дадените обезпечения; дали има неравноправно третиране на икономически слаби участници в оборота; дали е използван недостиг на материални средства на един субект за облагодетелстване на друг и др. Уговорената възнаградителна лихва следва да се приеме за нищожна поради противоречие с добрите нрави, ако излиза извън присъщите ѝ функции.

В случая съдът приема, че не може да се обоснове извод, че уговорената с процесния договор възнаградителна лихва в размер на 41,17 % годишно съответства на типичните функции на възнаградителната лихва. Договорът е сключен за сравнително кратък срок – 2 години, размерът на уговорената лихва надвишава значително законната лихва за забава за същия период. При така възприето съдът приема, че при сключването на договора заявителят като икономически по-силния субект се е облагодетелствал за сметка на потребителя като е уговорена лихва в размер, който не съответства на типичните функции на възнаградителната лихва.

Процесният договор не отговаря и на изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 от Закона за потребителския кредит, според който следва да съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит,

като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на ГПР по определения в Приложение № 1 начин. В случая в договора за кредит ГПР е посочен във фиксиран размер – 49,89 %, но липсва конкретизация относно начина, по който е формиран посоченият ГПР и какво е взето предвид при формирането му. Според чл. 19, ал. 1 от Закона за потребителския кредит ГПР изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Правилни са и мотивите на първоинстанционния съд относно противоречието с чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

С оглед на това и разпоредбата на чл. 22 от Закона за потребителския кредит Договор за потребителски кредит № 3009985472/28.06.2016 г. се явява недействителен и предявеният иск се явява неоснователен. В разпоредбата на чл. 23 от Закона за потребителския кредит е предвидено, че когато договорът бъде обявен за недействителен потребителят дължи връщане на чистата стойност на кредита, но не дължи лихви и други разходи по кредита, но посочената разпоредба не означава, че предявеният иск за главница следва да бъде уважен в това производство, доколкото тя насочва към претенция за извъндоговорно основание – неоснователно обогатяване, какъвто иск не е предявен в настоящото производство.

По изложените съображения и поради съвпадане на изводите на въззивния съд с тези на Софийски районен съд обжалваното решение следва да бъде потвърдено изцяло.

Предвид на изложеното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА изцяло Решение № 20057492/04.03.2021 г. по гр. д. № 81461/2018 г. по описа на СРС, 56 състав.

Решението може да се обжалва пред Върховен касационен съд в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____